

COLUMN

BOUWEN ZONDER CEMENT

Soms lijkt het alsof we in vreselijke tijden leven. Onze problemen zijn zo groot dat alles een crisis lijkt. We hebben een energiecrisis, wooncrisis en stikstofcrisis, om er een paar te noemen. Ondernemers, burgers en overheden worstelen er mee. Hoe vinden we oplossingen?

Als ik met studenten praat over het oplossen van problemen raad ik ze altijd eerst aan om beter hun best te doen. Als goede docent verdenk ik namelijk veel van mijn studenten er van liever lui dan moe te zijn. Dus doe eerst maar eens je best. Maar wat als het dan nog niet lukt?

Dan is mijn tip: stop met proberen, zet een stap terug en analyseer hoe je probeerde een oplossing te vinden. Als je echt goed je best hebt gedaan dan weet je nu een ding zeker: op deze manier is geen oplossing te vinden. Bedenk daarom wat al jouw pogingen gemeen hebben. En vervolgens: wat zou een heel andere aanpak kunnen zijn?

Dit advies heb ik niet zelf bedacht. Albert Einstein zei ooit al eens dat we problemen niet kunnen oplossen met de kennis die ze heeft veroorzaakt. We hebben

‘Albert Einstein zei ooit al eens dat we problemen niet kunnen oplossen met de kennis die ze heeft veroorzaakt’

een nieuwe manier van denken nodig en die vind je door creatief te zijn. Creatieve oplossingen ontstaan vaak min of meer toevallig, maar gelukkig zijn er creativiteitsmethoden die je het toeval een handje laten helpen. Ze zorgen voor een grotere variatie aan oplossingen, het met een frisse blik bezien van bekende zaken en je los te maken van ‘zoals we het altijd doen’.

De methoden laten je op een andere manier naar de werkelijkheid kijken. En ze zijn vaak verrassend eenvoudig. Zo vraagt de methode ‘Vooronderstellingen kraken’ je om aannames expliciet te maken en ze daarna kritisch tegen het licht te houden.

Stel: je wilt een muur maken, dan ga je metselen met specie want anders liggen de stenen los op elkaar. Maar is specie echt wel nodig, kun je zonder cement geen stevige muur maken? Dat blijkt te kunnen. Inmiddels zijn er meerdere bedrijven met bakstenen die je als lego-steentjes gewoon kunt stapelen. Een koppelstuk houdt de bakstenen bij elkaar.

De voordelen: sneller bouwen en duurzamer, want je hebt geen cement nodig en je kunt de stenen eindeloos hergebruiken. Nog een voordeel: in de bouw is

een groot tekort aan metselaars, de opleiding om met legostenen een huis te leren bouwen duurt welgeteld twee weken!

Een andere, ook eenvoudige methode is ‘Omkering’. De methode start met hoe je nu tegen de werkelijkheid aankijkt en vraagt je dan de situatie om te keren en te onderzoeken welke mogelijkheden dat biedt. Neem het bekende probleem van netcongestie. Voor ons elektriciteitsnet geldt hetzelfde als het wegnemen: in het overgrote deel van de tijd is er niets aan de hand maar tijdens de spits loopt alles vast. Voor het stroomnet is dat vooral tussen 17 en 19 uur. Elektrische auto’s verergeren dit probleem omdat we die na thuiskomst van het werk massaal aan de laadkabel hangen.

De voor de hand liggende oplossing, onlangs nog verwoord in deze krant: verbied om elektrische auto’s in de spits aan het stroomnet te koppelen. De methode Omkering stelt echter dat in het probleem de oplossing ligt. En dat geldt ook hier: elke elektrische auto bevat een forse batterij die tijdens de stroomspits vaak niet leeg is. De oplossing: laat elektrische auto’s tijdens de spits massaal stroom terugleveren aan het net en laad ze ’s nachts op (of ’s zomers overdag wanneer veel zonne-energie wordt opgewekt). Zo maakt omkering van het probleem de oplossing.

Creativiteitsmethoden helpen je om nieuwe oplossingen te zien. Ze bieden geen garantie. Maar als we blijven doen wat we altijd deden, weten we zeker dat het probleem blijft. Menselijk vernuft is oneindig, maar soms kunnen we er gewoon even niet bij. Creativiteitsmethoden kunnen je dan net het zetje geven dat je nodig hebt.

